

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פרשת יתרו תשפ"ד

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני הדלקת הנרות ויציאת השבת:

ירושלים - 16:39 | 17:52

תל אביב - 16:53 | 17:54

חיפה - 16:43 | 17:52

טבריה ומגדל - 16:50 | 17:51

באר שבע - 16:56 | 17:55

מסלול שתי השבתות לגאולה

והם בעיני לכלום

שבת פרשת יתרו היא יום החתונה הגדול של הקב"ה עם כנסת ישראל, ונתחיל ישר בפסוקים העוסקים בכך -

בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לַצֵּאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר וַיַּחֲנוּ-שָׁם יִשְׂרָאֵל נֹגַד הָהָר. וּמִשָּׁה עָלָה אֶל-הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו ה' מִן-הָהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתֹגִיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל-כַּנְפֵי נְשָׁרִים וְאֶבֶא אֶתְכֶם אֵלַי. וְעַתָּה אִם-שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי וְשִׁמַּרְתֶּם אֶת-בְּרִיתִי וְהָיִיתֶם לִי סֹגְלָה מִכָּל-הָעַמִּים כִּי-לִי כָל-הָאָרֶץ. וְאַתֶּם תִּהְיוּ-לִי מַמְלַכַת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (שמות י"ט, א'-ו')

ששת הפסוקים הללו עוסקים בשני הימים הראשונים של חודש סיון - בראש חודש הגיעו למדבר סיני, שם חנו "כאיש אחד בלב אחד", ואז בהשכמת הבוקר שלמחרת, כך ע"פ רש"י, עולה משה אל האלקים והקב"ה מדבר איתו על החתונה הגדולה, על היום הזה שבספרים הק' נקרא "יום המיוחס", היום בו הקב"ה ייחס אותנו להיות רעייתו. הקב"ה לא מזכיר כאן את הוצאתו אותנו ממצרים אלא את נשיאתנו "על כנפי נשרים", ורש"י במקום אומר שמדובר על המסע שהיה מרעמסס לסוכות ביום ט"ו בניסן -

ואשא אתכם. זה יום שבאו ישראל לרעמסס שהיו ישראל מפוזרין בכל ארץ גושן, ולשעה קלה כשבאו ליסע ולצאת, נקבצו כולם לרעמסס.

נחשוב על כל המיליונים שנקבצו בשעה קלה למקום אחד, לרעמסס, ואז -

על כנפי נשרים. כנשר הנושא גוזליו על כנפיו, שכל שאר העופות נותנים את בניהם בין רגליהם, לפי שמתיראין מעוף אחר שפורח על גביהם, אבל הנשר הזה אינו מתירא אלא מן האדם שמא יזרוק בו חץ, לפי שאין עוף פורח על גביו, לכך נותנו על כנפיו אומר מוטב יכנס החץ בי ולא בכני, אף אני עשיתי כן, ויסע מלאך האלהים וגו' ויבא בין מחנה

מצרים וגו', והיו מצרים זורקים חצים ואבני בליסטראות, והענן מקבלם.

ואם אכן תקבלו את הדברים - תהיו "לי סגולה מכל העמים", כלומר אתם לבדכם תהיו שלי, כחתן המקדש לו אשה - "הרי את מקודשת לי". ואם אתם שואלים במה תוכח ותוכר חיבתי אתכם? -

ומה יש לי עוד שתהא חיבתכם נכרת? 'כי לי כל הארץ', והם [כלומר שאר העמים] בעיני ולפני לכלום. (שם ברש"י)

כלומר רק אתם, ישראל, חשובים לי. ומה הפירוש שיהיו העמים האחרים נחשבים לכלום? 'אתם מחוברים איתי, עם האינסוף, אתם נצח' - 'ונצח ישראל מצרותינו גאלנו' (מתוך הפיוט 'אל מסתתר' לסעודה שלישית). כל השאר הם חומר וכל חומר בסופו בלה'. 'כלום' איננו שום דבר. כלום יכול להיות אימפריות עצומות וחשובות אבל בסופן הן בלות וכלות, כמו כל חומר, ואילו אתם "תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש".

חשוק ונחשק

נשאל שאלה פשוטה על הפסוקים שראינו - לכאורה סדר שני הפסוקים הראשונים צריך להיות הפוך, שהרי קודם נסעו מרפידים ורק אחר כך "באו מדבר סיני". זו שאלה שכל כך זועקת מהכתובים.¹ נראה את דברי האור החיים הק' שהוא הפרשן שמתאר בדבריו פה אולי יותר מכל פרשן אחר את הלהט, את 'ההשתגעו' של הקשר בין ישראל והתורה, את החתונה -

קשה, למה איחר המוקדם? כי פסוק זה היה לו להקדים קודם פסוק שלפניו שאמר 'באו מדבר סיני'! ואולי שהוא על דרך אומרם (סנהדרין ק"ה): 'אהבה מקלקלת השורה' להקדים המאוחר [כלומר - אין לי הסבר הגיוני, זו פשוט האהבה], שלהיות כי הוא זה [היינו היום בו הגענו למדבר סיני] יום המקווה לבורא, לתורה, לעולם, לעליונים ולתחתונים, ומיום הבריאה והם יושבים ומצפים מתי יבואו בני ישראל מדבר סיני [מופיע

בחז"ל שהתורה קדמה לעולם תתקע"ד דורות והתורה מחכה להופיע בעולם כל הזמן הזה, והבורא מחכה לחתונה הזו], לזה כשהגיעו שמה לא עצרו כח לספר סדר הדבר ותכף קדמה ההודעה

¹ וזה עוד לפני השאלה השניה שביאתם מרפידים כבר מופיעה בסוף פרשת בשלח ומדוע נשנתה פה שוב?

גם טבילה ועבשיו - חתונה. לכן היינו צריכים לחכות לחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים. אז שואל האוה"ח - אם כך, והחתן כ"ב רוצה לראות את הכלה, למה הוא 'טירטר' אותנו בדרך? הבנתי שצריך לחכות שבעה שבועות, בסדר, אז שיביא אותנו למדבר סיני ונספור לטהרתנו שבעה נקיים, אבל שזה יהיה הכל במדבר סיני, במקום אחד, בנחת, כמו שחתן מתייחס לכלה!

נסכם - למרות שלאליעזר שהלך להביא כלה ליצחק היתה קפיצת הארץ, אנחנו מבינים למה לנו לא היתה יכולה להיות קפיצת הארץ כזו - כי צריך להיטהר, אבל עדיין למה הוא לא הביא אותם יש למדבר סיני ושיחכו שם את הזמן הזה, יכינו את עצמם, יתקנו את עצמם! והנה התשובה הבלתי תיאמן שהוא עונה -

והצצתי בענין ואראה עוצם חשקו יתברך בישראל שניכרת מתוך מעשיו בהעיר למה הטריחם ה' בדרך עד החדש הג'. ואם לסיבה שכתבנו עדיין תקשה שהיה לו לקפוץ הארץ ולהגיע למדבר סיני בו ביום ושם יתעכבו עד ספור ז' שבועות ויהיה זמן הכושר כנזכר.

אכן זה יגיד עוצם חשק נתינת התורה לישראל, כי לגודל חשקו ברוך הוא בהם לא רצה להביאם ולהתעכב זמן ארוך בלא חתונה בבית חתנות [מעין חופת נידה - אנחנו לא נעמוד בזה, אנחנו ניפול. תהיי את אצל הורייך ואני אהיה בבית שלי. אם תגיעו לפני שתסתיים הטהרה שלכם אני לא אעמוד בזה ואתן לכם את התורה בטומאתכם ח"ו. לכן אי אפשר שניפגש]. שבוע לפני החתונה לא נפגשים!], ולזה היה ממצית הימים בריחוק מקום [כאילו שאם נהיה רחוקים אנחנו ממנו, נסבול פחות מהגעגוע], ותקח לך שיעורן של דברים מחשוק וחשוקתו, כי לא יצטער בעכבתו מבוא אליה כל זמן שלא הגיעו עת דודים [אם עדיין לא הגיעה עת דודים, הרי היא אסורה עלי, אז הוא מבין - היא אסורה עלי, ולכן היא נמצאת שם ואני לא יכול להיות איתה עכשיו] ועדיין לא עלתה כלה לחופתה אשר לא כן בעת כלה בחופתה לא יעצור כח לעכב ביאתו אליה. (אוה"ח שם א')

דברים כאלה רק האוה"ח יכול לומר. הקב"ה לא הביא אותנו ישר להר סיני בגלל שהוא לא היה עומד בזה! זה דבר לא ייאמן.

למה לטירטר?

עד כאן האור החיים, ועבשיו "הבן שואל", ויש לנו שאלות בפשט, שאלות של "בן חמש למקרא" - אז הבנו למה מעכבים את הכלה מלהגיע לבית החתנות, אבל למה באופן הזה? למה בסבל כזה ולא באיזה בית מלון שיהיה לה נחמד בינתיים? וכאן אנחנו מגיעים לעניין הגדול - למה שנעבור בדרך עד שמגיעים למתן תורה, לברית, כאלו ייסורים? אחרי שיצאנו ממצרים והקב"ה לקח אותנו "על כנפי נשרים" מאה ועשרים מיל ביום אחד כמו שאומרים חז"ל,⁴ נס עצום שקשה לתאר, שכל עם ישראל רוכזו במקום אחד לפי שעה, אבל ביום שלמחרת - "דבר אל בני ישראל וישבו... ויחנו לפני פי החירות". ואחרי

באומרו 'ביום הזה באו וגו' [כלומר שההתרגשות הייתה כל כך גדולה ומרוב התרגשות במכתב האהבה הזה כאילו נאמר - 'או! הנה הם באו! ואז זכרו וחזרו לכתוב לפי הסדר], הגיע חשוק ונחשק לחושק וחשוק [זו אהבה בלתי גיונית ומוסברת. פשוט חשק!] ושמחו שמים וארץ כי זה הוא תכלית הבריאה ותקוה ואחר כך חזר הכתוב להודיע פרטן של דברים. (אוה"ח שם ב')

כנראה שהיום לא היה מי שיעיז לכתוב דברים כאלה וגם אם לא היינו יודעים שזה האוה"ח לא היו נותנים לנו לקרא את זה... מה שהוא אומר זה שאכן הסדר הנכון הוא קודם פסוק ב' ורק אחריו פסוק א', אבל כיון שהגיעו למדבר סיני, היו הבורא והבריאה והעליונים והתחתונים וכל הבריאה כולה מגיעים לתכליתה ותקוותה - אז קודם כל תיארו את השמחה שבהגעת ישראל למדבר. זה פלא פלאות.

זה אותו אור החיים שיאמר בספר דברים את המילים שאנחנו שרים בלחן המפורסם של ר' הלל פלאי -

"ואין טוב אלא תורה", שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם (אוה"ח, דברים כ"ו, י"א)

אז התורה כאילו "השתגעה", הסדר השתגע, ואמרו - 'קודם כל הנה עם ישראל באו!', כמו החושק שהגיע אל הנחשק והדבר הראשון שהוא צועק זה - 'אני אוהב אותך! את שלי!' ואחר כך הוא מתחיל את הדברים מחדש על פי הסדר.

הקב"ה לא יכול להתאפק

אלא שאז שואל האור החיים, לפי זה, למה הקב"ה חיכה עד לחודש השלישי? אם אתה כ"ב מחכה לזה, וזו ממש החתונה², אז אם זה כל כך גדול - למה הקב"ה חיכה שלשה חודשים מאז הוציא אותנו מתחת סבלות מצרים על לחתונה³ ועל זה באה התשובה הגדולה בחז"ל שכך הוא התהליך, שלפני שמתחתנים צריך שהאשה תטהר מטומאתה. היינו במ"ט שערי טומאה וצריך להיטהר מהדם, מהזיבה, ושבעה שבועות הם כנגד שבעת ימי טהרה. לכן אומר האוה"ח - "בחודש השלישי לצאת בני ישראל ממצרים", שאין הכוונה בחודש השלישי מאז שיצאו טכנית אלא אחרי שבעה שבועות שעסקו בהם בלצאת ממצרים, לצאת מהטומאה ולהיטהר. עבשיו מגיעים למתן תורה ושם מלמד אותנו שכאשר הגיעו לשם נערכה שם הברית של הייחוס, הברית של החתונה, ובברית הזו כתוב שביום ה' בסיון -

וַיִּקַּח מֹשֶׁה הַיְּהוָה וַיֵּשֶׁם בְּאַגְנֹת וַחֲצֵי הָדָם זָרַק עֲלֵיהֶם... וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָדָם וַיִּזְרַק עֲלֵיהֶם... (שם כ"ד, ו'-ח')

ונדייק שאין הכוונה שהוא זרק את הדם פיסית על העם אלא "ענין הזאה" כפי שרש"י מביא שם, שהם כבר היו נימולים (שמלו בליל הסדר) וכעת הזאת דמים כפי שהייתה בבית המקדש, "ואין הזאת דמים בלא טבילה" (יבמות מ"ו:) - כלומר היתה שם

³ האמת היא שזה לא היה שלשה חודשים ממש אלא 'רק' שבעה שבועות, מט"ו בניסן ועד ל'ו' בסיון, ועדיין השאלה במקומה עומדת.

⁴ ורק כדי לסבר את האוזן - מאה ועשרים מיל זה כמו ממעבר הירדן לשכם וחזרה. דרך עצומה.

² חתונה בעברית נקראת כידוע ליקוחין - "כי יקח איש אשה" (דברים כ"ד, א'), וזה מה שנאמר כבר בפרשת וארא, בארבע לשונות הגאולה - "...והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים והצילתי אתכם מעבדותם וגאלתי אתכם בְּזֶרַע וְטֹהָרָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים. וְלִקְחֹתִי אֹתְכֶם לִי לְעָם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וַיֵּדְעֻם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם..." (שמות ו', י"ז-י"ח)

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים. (שבת ק"ח:)

מהן אותן שתי שבתות? והאם אכן אם נשמור שתי שבתות ניגאל מיד? התורה שמביא השפ"א בשם סבו, החידושי הרי"ם ובשם רבותיו⁶ ושם היסוד של החתונה בין ישראל לקב"ה בהר סיני, תורה עמוקה מאד. אין הכוונה היא שהרבה אנשים ישמרו שתי שבתות, אלא משהו אחר; חז"ל דנים במקרה שבו אדם ההולך במדבר ואיבד את ספירת הימים ואינו יודע מתי שבת.⁷ מתי יעשה קידוש? מתי יעשה שבת?

אמר רב הונא היה מהלך (בדרך או) במדבר ואינו יודע אימתי שבת מונה ששה ימים ומשמר יום אחד חייא בר רב אומר משמר יום אחד ומונה ששה. במאי קמיפלגי? מר סבר כברייתו של עולם ומר סבר כאדם הראשון. (שבת ס"ט:)

לדעה אחת הוא צריך לספור ששה ימים וביום השביעי יעשה קידוש וכך ימשיך האלה. דעה שניה שמופיעה שם אומרת לעשות הפוך - יעשה מיד שבת ולמחרת יספור ששה ימים וכן הלאה. הסברה לדעה הראשונה היא שכך נברא העולם - ששת ימי בריאה ולאחריהם שבת, ואילו הסברה לדעה השניה היא שכך נברא האדם - הוא נברא ביום שישי ומיד פגש את השבת ורק אחרי שבת הוא עבר לימי המעשה. אדם נברא בערב שבת, אומרים חז"ל "כדי שיהיה מוכן לסעודה".

שבע יפול - צדיק

אומר השפ"א בשם החידושי הרי"ם -

... וכעין זה י"ל עמ"ש חז"ל אלו משמרין ב' שבתות נגאלין ושמעתי מאמ"ז מו"ר ז"ל שהגיד בשם הרב ר' שמעלקא ז"ל [כמדומה לי כך] ששבת ראשון הכנה שיהי' בימות החול עבודה כראוי להיות אח"כ שבת כראוי [שצריך להיות אחר ימי עבודה] עכ"ל. והוא כנ"ל ששבת ראשון הוא מהשי"י בלי התעוררת להיות ראוין לזה. [זו נקודה שצריך להדגיש אותה. אדם הראשון מגיע למקום שבו בנס למעלה מהדרגה והמוכנות שלו הקב"ה מעורר מציאות עליונה שאתה כלל לא ראוי לה ואינך כלי לקלוט אותה. אבל מה המטרה? בצבא יש ביטוי "לכל שבת יש מוצאי שבת", ובעומק הכוונה היא - כל זה כדי ש-] ואח"כ צריך אדם ללמוד מהארת שבת גם על ימות החול. כדי שיהי' אח"כ שבת בסיוע עבודת ימי החול כנ"ל. (שפ"א תרל"א, דבר אל')

זה פלא פלאות. "ואשא אתכם על כנפי נשרים" - שואלים המפרשים, למה הוא לא מזכיר כאן כלל את יציאת מצרים? את ניסי ליל הסדר וכו'? - זה לא לפי הסדר ולא לפי הדרגה, לא לפי המציאות. זה מה שאומר רש"י - "זה יום שבאו ישראל לרעמסס שהיו ישראל מפוזרין בכל ארץ גושן, ולשעה קלה כשבאו ליסע ולצאת, נקבצו כולם לרעמסס". זה לא 'מעבר הומיטרי' של חמש שעות, או בהתערבות האו"ם, אלא כולם נקבצו לרעמסס, ואין אף אחד שיכול לעשות כלום. זה לא לפי הדרגה, לא לפי הכח שלך - זו שבת ראשונה. והיא באה בשביל שנרד למטה וניפול! זה נשמע מוזר, נכון? - הנשמה ירדה לעולם ירדה לצורך עליה, והירידה צריכה להיות עד להכי

שהאור החיים זיע"א נתן לנו קצת אומץ, אני מרשה לעצמי להגדיר את השאלה בפשטות - למה הטירטורים האלה? עולים ויורדים, עולים ויורדים. מה קורה פה? ואין זה רק איזו הטעיה שעשינו לפרעה, אלא אנחנו עצמנו היינו צריכים לעבור את הסבל הזה ומכל זה מתפתחת האמונה של בני ישראל. גם אחרי שעברו את ים סוף על ניסיון העצומים, שראתה שם שפחה על הים מה שלא ראה בן בוזי, והנה מגיעים למרה - "ולא יכלו לשנות מים ממרה כי מרים הם". ואז הקב"ה מרים ומרומם אותם שם - "שם שם לו חוק ומשפט ושם ניסהו", ואז מופיע לראשונה הביטוי -

וַיֹּאמֶר אֱמִישְׁמוּעַ תְּשֻׁמַּע לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִישָׁר בְּעֵינֶיךָ תַּעֲשֶׂה וְהָאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתַי וְשָׁמַרְתָּ כְּלִיחֶיךָ כְּלֵי־הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בַּמַּצְרִים לְאִי־אֲשִׁים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רַפָּאֵךְ. (שם ט"ו, כ"ו)

ונזכור - מרה היא הכנה לקבלת התורה וכפי שגם אצלנו בפרשה אותן מילים מופיעות ("והיה אם שמע תשמעו בקולי..."). נראה כאילו היינו צריכים לעבור את המכה שתוריד אותנו למטה, למרה, ורק אחרי כן הקב"ה יכול לדבר איתנו - "ועתה...". למה זה ככה?

וכשיוצאים ממרה מגיעים לאיילים ושם מוצאים שתיים עשרה עיינות מים ושבעים תמרים, לאחר מכן - רעבים ומתלוננים שאין מה לאכול, מקבלים את המן, אבל מגיעים לחילול שבת, ולרפידיים - מלחמת עמלק, ומשם יוצאים ובאים למדבר סיני - וַיִּסְעוּ מֵרַפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינָי... (שם י"ט, ב')

וכבר רש"י שם שואל את השאלה שכל אחד שואל בראשו - למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו? והלא כבר כתב שברפידיים היו חונים, בידוע שמשם נסעו...

כאילו שבלי להזכיר לנו שבאנו מרפידיים - זה לא יעבוד. והשאלה היא כאמור - גם אם זה כדי לתאר את החתונה הגדולה, אבל למה במסלול כזה של טירטורים? כמו רכבת הרים שעולה ויורדת... למה כדי להגיע לקבלת התורה ול-"והיה אם שמוע תשמעו" אנחנו צריכים לעבור את כל מסלול הנפילות האלה עד למטה למטה? ואגב, אנחנו יודעים שזה לא מסתיים כאן אלא שהמסלול הזה ימשיך גם לאחר מתן תורה באותו אופן - חטא העגל, לוחות שניים, ועוד ירידות ועוד עליות - וכולנו מרגישים שאלו גם החיים שלנו לאורך כל ההיסטוריה, כל הזמן. האם הכל זה כדי לשחרר את ישראל מטומאת מצרים? מה הרעיון?

בריתו של עולם או בריתו של אדם?

הלילה, ליל כ"ב בשבט, חל יום ההילולא של מרן האדמו"ר מקוצק זיע"א, "השרף מקוצק" כפי שהיה מכונה, ואני מבקש ללמוד את הנקודה מתוך תורתו של אדמו"ר בעל החידושי הרי"ם מגור זיע"א, שהיה תלמידו, חברו וגיסו, כפי שהיא מובאת ע"י נכדו, "השפת אמת", ובעומקו הוא יפתח לנו פתח להבנת החיים שלנו בכלל והימים בהם אנו מצויים בפרט.⁵ השפ"א מביא פירוש למה שאמרו חז"ל במסכת שבת -

⁷ ואין הכוונה לגבי עשיית מלאכה, שכן הוא חייב לעשות מלאכה מינימלית כדי שיוכל להמשיך לחיות אך לא יותר מכך, אך מכיון שכל יום הוא ספק שבת עליו לעשות רק את המינימום כדי שלא ימות.

⁵ התחלנו לעסוק בתורה זו גם בשיעור שבוע שעבר, וכעת נעמיק.
⁶ ר' שמואל שמעלקא מניקלשבורג זיע"א, מגדולי תלמידי המגיד ממזריטש.

שהערבים ברחו מפה בתש"ח בניסי ניסים - זה "על כנפי נשרים". ואז אתה חושב שזה אתה שעשה פה את הנס, ואתה מנהל, אתה כבשת ואתה אומר "וואו, איזה יופי, תודה רבה. זו ממש סייעתא דשמיא" - זה כאילו שאתה מתכוון שאתה עשית את זה, וכן, גם הקב"ה קצת עזר... ואז אתה מקבל עוד קצת "כנפי נשרים" בדמות הניצחון במלחמת ששת הימים - ששה ימים שאי אפשר להבין את גודל ועוצמת הניסים שהיו שם. הסד"כ שנלחם שם על כל אזור יהודה, שומרון עזה וכו' היה בסדר גודל של הסד"כ שיש לנו היום בקילומטר רבוע. עשרים שנה אחרי השואה כולם הרימו שם דגלים לבנים ונכנעו - זה לא נתפס, אבל אז אתה משתכנע שאלו הכוחות שלך - ומפה מגיעים לשמיני עצרת תשפ"ד, שם מתברר שהדיון הוא בכלל לא האם המודיעין כשל או לא, אלא שכל הקונספט שהכוחות היו שלך ואתה שלטת במרחב, ו-הם מורתעים 'וכו' - הכל קרס. מתחת לאף שלך הוקמו ערי הטרור, מדינות הטרור הגדולות ביותר בעולם!

עכשיו מגיעה הנקודה הגדולה. ההבדל בין השבת הראשונה לשבת השניה היא שבמוצאי השבת מתחלה העבודה שלנו, והיא "ויהי ימי ואמונה" - כמו משה רבנו במלחמת עמלק. אמונה אמיתית היא שגם מה שאני מאמין זה רק מפני שהקב"ה נתן לי כח להאמין. כל הכח שלי לפעול לקראת השבת השניה נובע רק מהשבת הראשונה, ובאותו רגע שאני אשכח שאני פה רק בזכות זה שהקב"ה הביא אותי על כנפי נשרים, אני אפספס את שתי השבתות. הקב"ה הביא אותי לעולם כדי שאגיע לשבת השניה, אבל אני יכול להגיע אליה רק אם אני אתחיל לספור מכח השבת האשונה, רק אם אזכור שאני פה מכח השבת הראשונה, שכלום לא משלי, ומשם אני לוקח את ההשאלה, את הכוחות, ואז אני מכין כלים ומתחיל לפעול ומייצר שבת שבאה מכח עבודת ימות החול כדי שבסיוע עבודת ימות החול תיווצר שבת שניה שבאה כאמור מהשבת הראשונה.

קמעא למטה, קמעא למעלה

מקור מצוות תלמוד תורה איננה מהפסוק "וְלַמִּדְוָתָם אֶתֶם בְּיָנִיִּים" (דברים י"א, ט"ז) וגם לא "וְלַמִּדְוָתָם אֶתֶם וְשִׁמְרָתֶם לַעֲשֹׂתָם" (דברים ה', א') אלא דווקא מהפסוק - **וְשִׁנְתֶּם לְבַבְכֶּם וְדַבַּרְתֶּם בָּם...** (שם ו', ז')

שמשמעו - ללמוד פעמיים, לשנן. "אם שמוע תשמעו" - שתי שבתות. זה עומק הענין של הפעמיים - פעם אחת הארה מלמעלה כדי שיהיה לך כח בסיוע עבודת ימי החול לחולל, וכל ההתחלות קשות. במחילה מהשומעים, יש ביטוי צבאי נוסף - "שביזות יום א'", שמשמעו הנפילה משבת, מהרוחניות שקיבלנו בשבת, ואז, לאחריו, מגיעה נקודת האמונה - "ויהי ידיו אמונה עד בא השמש". אמונה איננה לדעת שה' אחד ושמו אחד", את זה יודע כל מי שיש לו קצת שכל בקודקדו. אמונה זה להבין שהנפילות שלי הן בדרך קדימה כדי שאגיע אל השבת השניה.

חז"ל מתארים את גאולת ישראל ואומרים -

כך היא גאולתן של ישראל בתחילה קימעא קימעא כל מה שהיא הולכת היא רבה והולכת (ירושלמי, ברכות, ד:)

למטה, "כי שבע יפול צדיק וקם" (משלי כ"ד, ט"ז) - מופיע בספה"ק שאם הוא לא נופל, סימן שהוא לא צדיק. צדיק הוא מי שנופל שבע בפעמים וקם. יש שתי אופציות - האחת היא תיאוריה שלפיה אתה תישאר צדיק מבלי ליפול, והאחרת היא להיות צדיק שנופל ולא קם, אבל אז זה לא צדיק. שני אלה אינם יכולים להיות, אלא רק "יפול צדיק - וקם". אנחנו נוהגים לחלק את העולם לצדיקים ולבעלי תשובה, אבל לא. אנחנו צריכים לשמור שתי שבתות. האדם צריך לעבור את התפיסה הזו שהחלק בראשון שלו הוא כלל לא לפי דרגתו, הוא לא ממנו, הוא לא לפי הכוחות שלו, הוא לא קשור כלל למציאות שבה הוא חי. זו סייעתא דשמיא, זה עצם מה שהקב"ה נותן לי כוחות עליונים ומרוממים מאד מאד - כדי שמפה יהיה לי הכח להתחיל להתרומם.

שכל ההתחלות קשות

וזו פירוש המילה "ועתה" -

אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׁא אֶתְכֶם עַל-כְּנָפֵי נְשָׁרִים וְאַבָּא אֶתְכֶם אֵלַי. וְעַתָּה... (שם י"ט ד-ה')

"אתם ראיתם" זו ראייה, אתם פאסיביים לגמרי ורק ראיתם את מצרים מת על שפת הים, ראיתם את המציאות של אין עוד מלבדו, "ואשא אתכם על כנפי נשרים" - מעל כל המציאויות, "ואביא אתכם אלי" - כחשוק הרוצה לבוא אל חשוקתו.

את המילה "ועתה" מבאר רש"י -

ועתה. אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות. (שם)

זה המקור לביטוי "כל ההתחלות קשות", אבל מה המשמעות של זה? כשמתחילים לאכול ארטיק טעים, ההתחלה דווקא ממש לא קשה. יש חשק לעוד בים... אלא "ועתה", היינו - 'בוא נוריד את זה לכאן'. "אם שמוע תשמעו" שכל ההתחלות קשות על מנת שתקבלו עליכם - זה "ישראל משמרין שתי שבתות". ה-waze, המגמה היא כזו שבאה להשאיר אותך אינסופי. 'אתם רואים שלי כל הארץ, וכל השאר הם בעיני ולפני לכלום', כלומר - בחומר, ההתחלה איננה קשה ואף סופו אינו קשה. הוא בלה. לא קשה להתחיל ארטיק, אולי דווקא קשה יותר לסיים אותו... אבל "כל ההתחלות קשות" משמעו שאני צריך להתחיל. "להתחיל" משמעו לחולל, גם לשון חולין וגם לשון חלות, מחול. להתחיל מהוואקום, מהחלל, להתחיל לחולל את האינסופיות מלמטה - וזה קשה. זה כל החיים. הקב"ה לוקח אותי על כנפי נשרים מיד בהתחלה ואז הוא מחזיר את פנינו לכיוון מצרים, 'לפי החירות', שלפי חז"ל הוא פיתום, מחנה עבודה, אוושוויץ. תחשבו על זה שמחזירים אותנו פתאום לשם, ואז אומרים לי - "ועכשיו תצא", ועושים את זה כדי שאני אבין ואשמור שתי שבתות. לא שלא לעבור על איסור מלאכת שבת, אלא שאם אני לא אבין כל הזמן שהשבת הראשונה היא איננה מהכח שלי, אז אני אחטוף 'בומבה' שתזכיר לי שזה לא מהכח שלי ואז אני אתחיל הכל מההתחלה. זה כל החיים, בפרט ובכלל.

ניתן דוגמא תחילה מהכלל. לצאת מהשואה ולהגיע לארץ ישראל זה "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי". זה נס עצום שלא ניתן להבין אותו. להגיע הנה ולראות

לחודש השלישי למדבר סיני. וכאילו הקב"ה אומר 'אני לא יכול לפי ההדרגה, לכתוב על פי הסדר, אני מתחיל ב-'באו מדבר סיני' כי הכלה פה, התבלבלתי בסדר - אני מאוהב בך, ושהעולם יחכה', והעולם אכן מחכה, והעבודה שלי היא 'ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש'. שם מגיע עמלק, ברפידים, כשמשעה עומד על הצור בחורב, ומחורב יוצאים כל המים האדירים האלה. לכן עמלק סמוך למתן תורה - זו הנקודה. הוא מגיע במקום שבין שתי השבתות וגורם לך להתקרב שם, וגורם לך לא לתפוס את התמונה הכוללת של שתי השבתות.

זו תפיסת עולם שלמה שמביא השפת אמת בשם סבו החידושי הרי"ם זיע"א, זאת החתונה. "ועתה" - שכל ההתחלות קשות. לא התחלות גשמיות, אלא שאני אמור להתחיל מלמטה, לחולל את מה שמלמעלה גילו לי בכנפי הנשרים. אוהו, כמה שזה קשה!

והתוצאה של זה אם אתם תתפסו שהכל מלמעלה, "ואשא אתכם על כנפי נשרים", "ואתם אם שמוע תשמעו בקולי" - אז "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". ממלכת כהנים זה ביטוי שסותר את עצמו - מה לכהנים ולממלכה? מה לכהנים ולנחלה? וכן "גוי קדוש" - 'גוי' זה אומה ואילו 'קדוש' זה פָּרוֹשׁ, אבל זו המשמעות של החתונה הזו של שתי השבתות - ממלכת כהנים, גוי קדוש.

יום המקווה

"אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל" (שם ו') ואומר רש"י - "לא פחות ולא יותר". אלה שתי השבתות, "בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים", וכשיצאים, כפי שהסביר האור החיים, ועוברים מחסד לגבורה, מגיעים אל הכח הזה של החודש השלישי ואז מגיעים לחתונה הגדולה של מתן תורה, שהוא ירידת הקב"ה אל הר סיני ומשה עולה אל האלקים והחיבור הזה מתרחש. אנחנו רצינו להישאר בשבת הראשונה, כמו שאמרנו למשה רבנו - "רצוננו לראות את מלכנו", והקב"ה אומר למשה - אנחנו נעבור את זה כל הזמן יחד, "הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך", ומכאן מתחיל סיפור החתונה הגדולה הזו, היום המקווה מהבורא, מהתורה, מהעולם, מהעליונים ומהתחתונים ואלמלא יום מקווה זה לא היה מתרחש החיבור המופלא הזה.

"אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות מיד נגאלין", ותחזינה עינינו ונזכה לראות כולנו באמת בשוה' ציון, בשוה בנים לחיק אימותם ואבותם, ובשיבת ציון היינו כחולמים תכף ומיד ממש.

מקובלנו מרבנו הרב צבי יהודה זצ"ל שקמעא קמעא זה מעט עליה ומעט ירידה, עליה ולאחריה ירידה, למטה ולמעלה - אבל תמיד המגמה היא קדימה. גם הנפילות הן במגמה קדימה. וגם אם כבר היית בטוח שאתה בעליה, עשרים שניות מבית המקדש, אך כשאתה מתחיל להתקדם אתה מבחין שאתה נמוך הרבה יותר ממה שהיית קודם לכן - גם זה חלק ממהלך הגאולה. "ושיננתם" - שיהיו דברי תורה מחודדים בפיך. למדת מלמעלה? היו לך כנפי נשרים? רד למטה, קבל בומבה. עכשיו אתה למטה, הכי למטה? - תבין שאתה עכשיו הרבה יותר קרוב כבר ליעד ממה שהיית לפני כן למעלה, וזה רק נראה לך רחוק בגלל שהטופוגרפיה מסתירה, ויש הרים וחשוך. עכשיו יש לך אמונה! לעמוד בשבת הראשונה, על פסגות ההרים כשאני בהארה העליונה מדי פעם - וכך זה גם כל יום אצל כל אחד ואחת מאיתנו. 'אין לך אדם שאין לו שעה'. יש רגע של הארה מלמעלה - אבל איך אני לוקח את זה ומה אני עושה עם זה - זו כל עבודת האמונה, "ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש".

על הפסוק "ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני" אומר רש"י -

ויסעו מרפידים. למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו, והלא כבר כתב שברפידים היו חונים, בידוע שמשם נסעו, אלא להקיש נסיעתן מרפידים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן למדבר סיני בתשובה אף נסיעתן מרפידים בתשובה.

(שם י"ט, ב')

ההבנה ברפידים היא שהקב"ה הביא אותי שוב למקום קשה שאין בו מים, ולא כדי לענות אותי ולא כדי שאתלונן "למה העליתנו ממצרים", אלא כדי שאבין שבשביל זה בדיוק העלית אותנו ממצרים, כדי שאגיע למקום נמוך וארים אותו שוב - זו התשובה שעשו ברפידים. "רפו ידיהם מדברי תורה" אין משמעו שהניחו תפילין דרבנו תם באופן לא הכי מהודר, אלא שאת המסלול של "ושיננתם". הידיים מתרפות כשאתה נמצא למטה למטה וכבר אין לך כח לאחוז יותר ואתה לא רואה את התוחלת של ההליכה - ואני לא קולט שזה המסלול שתי השבתות.

שבת של תפארת

בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם... (שם א')

החודש השלישי הוא החוט המשולש, כלומר אחרי שהיינו בעליה מההארה העליונה - מידת החסד של החודש הראשון, של פסח וקריעת ים סוף, לאחריה באה ירידה עצומה של גבורות ודינים, של החודש השני ומלחמת עמלק בכ"ח בו, והנה כעת העליה המחודשת של מידת התפארת, ואז מגיעים

השיעור מוקדש לזכות עם ישראל, יושבי הארץ ודו"ח לה.
לחצולת ושמיירת חיילי צה"ל, לחשבת וחטופים מחוץ בשלום.
 ולהשבת כל הנפלים לקבר ישראל
 לע"נ **כל הנפלים על קידוש ה' בארצנו המלחמה** ולע"נ
 הרבנות **שרה חיה ב"ר יעקב נחום** דרוקמן ע"ה, **אליהו בן וויאן** ז"ל, **חנה** בת
ליפא ז"ל
 ולהבייל
לרפואת כל הפצועים והחולים
 ובתוכם **בנימין בן שושנה, עמרם בן איידה חיה, סמל מרדכי בן טל שרה,**
סלע ישראל בן רוני
 וליוווג הנגן **ליעל רחל בת אריאל אסתר** תחי'
 להקדישת שיעורים ניתן לפנות בחודעת וואטסאפ לענטאפ - 054-7500516